

بسم الله الرحمن الرحيم

موضوع مقاله: بررسی تکبر و خود برتر بینی در
رفتار قوم یهود از دیدگاه قرآن و تاریخ

مریم صالحی مرزيجرانی

چکیده

مقاله حاضر با هدف تحلیل ریشه‌ها، نموده‌ها و پیامدهای تکبر و خودبرتربینی در قوم یهود، به بازخوانی این دو صفت از منظر قرآن کریم و منابع تاریخی پرداخته است. این دو ویژگی، در طول تاریخ نقش مهمی در انحراف اقوام از مسیر هدایت الهی داشته‌اند و قوم یهود به عنوان یکی از مصادیق بارز آن، در آیات متعددی مورد نقد و بررسی قرار گرفته است. در این مقاله، با روش تحلیلی-توصیفی، ابتدا مفاهیم «تکبر» و «خودبرتربینی» به صورت لغوی و اصطلاحی واکاوی شده و سپس در پرتو آیات قرآنی، رفتارهای متکبرانه قوم یهود از جمله ادعای قوم برگزیده بودن، تحریف حقایق، انکار پیامبران و کشتن آن‌ها بررسی شده‌اند. این بررسی قرآنی با شواهد تاریخی از منابع اسلامی، آثار مورخان غربی و حتی متون دینی یهودی چون تلمود مقایسه گردیده است. در این میان، گزارش‌هایی از نافرمانی بنی‌اسرائیل در برابر حضرت موسی (ع)، مخالفت با پیامبران بعدی و نیز رفتارهای انحصارطلبانه در تاریخ اسلام (مانند برخورد با پیامبر اسلام ص) نیز تحلیل شده‌اند. همچنین، این مقاله تلاش کرده است تا استمرار این صفات را در جوامع یهودی معاصر، به‌ویژه در قالب گفتمان‌های صهیونیستی، سیاست‌های نژادپرستانه را بررسی کند. یافته‌ها نشان می‌دهد که این ویژگی‌ها، ریشه در برداشت‌های خاص اعتقادی، فرهنگی و تاریخی داشته و پیامدهایی چون ذلت، آوارگی، خشونت و تضاد با دیگر اقوام را در پی داشته‌اند. نتیجه آنکه فهم دقیق این صفات، تنها به شناخت گذشته نمی‌انجامد، بلکه در تحلیل رفتارهای سیاسی و اعتقادی امروز نیز راهگشاست.

واژگان کلیدی: قوم یهود، تکبر، خودبرتربینی، قرآن، تاریخ اسلام

مقدمه: تکبر و خودبرتربینی از جمله رذایل اخلاقی هستند که همواره مورد نکوهش ادیان الهی و جوامع بشری قرار گرفته‌اند. این صفات نه تنها به تباهی فردی منجر می‌شوند، بلکه می‌توانند زمینه‌ساز فساد و تباهی گسترده در جوامع انسانی گردند. در این میان، قوم یهود به دلیل جایگاه خاص و تجربیات تاریخی متمایز خود، از جمله اقوام پرگفت‌وگویی است که در منابع دینی، به‌ویژه قرآن کریم و نیز متون تاریخی، به شدت به این ویژگی‌ها منسوب شده است. مسئله اصلی این پژوهش، بررسی و تحلیل ریشه‌ها، مصادیق و پیامدهای تکبر و خودبرتربینی قوم یهود با نگاهی تطبیقی به آموزه‌های قرآنی و شواهد تاریخی است. سؤال‌های پژوهش در این راستا شامل این مواردند: تکبر و خودبرتربینی در قرآن چگونه تعریف و با چه ویژگی‌هایی تبیین شده است؟ مصادیق تاریخی تکبر در رفتار اقوام پیشین (به‌ویژه قوم یهود) چه بوده‌اند؟ آیات مرتبط با خودبرتربینی قوم یهود در قرآن کدامند و این آیات چه تحلیل‌هایی را ارائه می‌دهند؟ و در نهایت، نمودهای این صفات در جوامع یهودی معاصر چگونه بازتاب یافته است؟ این پژوهش با استفاده از روش تحلیلی-توصیفی به گردآوری و پردازش اطلاعات از منابع اصیل قرآنی (با تکیه بر آیات مربوطه) و منابع تاریخی معتبر (به‌ویژه متون شیعی و اسلامی) خواهد پرداخت تا به اهداف علمی ناظر بر این سؤال‌ها دست یابد. ضرورت این تحقیق از آنجاست که شناخت عمیق‌تر از این پدیده در طول تاریخ، نه تنها به فهم بهتر آموزه‌های دینی کمک می‌کند، بلکه بینش‌های ارزشمندی را برای تحلیل رفتارهای برخی جوامع در دوران معاصر ارائه می‌دهد. پیشنهاد پژوهش نشان می‌دهد که اگرچه تحقیقات متعددی درباره قوم یهود و صفات آن‌ها انجام شده است، اما پژوهشی جامع با رویکرد تطبیقی و تمرکز خاص بر تکبر و خودبرتربینی در پرتو آیات قرآن و منابع تاریخی، همچنان ضروری به نظر می‌رسد تا زوایای پنهان این معضل اخلاقی و اجتماعی بیش از پیش آشکار گردد.

۱- مفهوم شناسی

در این قسمت برای درک عمیق از موضوع مقاله، کلمات کلیدی به صورت لغوی و اصطلاحی تبیین می گردد.

۱-۱- مفهوم خودبرتربینی

معنای لغوی

کلمه‌ی "خودبرتربینی" یک واژه‌ی ترکیبی در زبان فارسی است که از دو بخش تشکیل شده:

خود: ضمیر اشاره به شخص یا هویت فردی، که در فارسی و عربی به معنای نفس یا شخص است (در عربی: "نفس" یا "ذات")

برتربینی از کلمه‌ی برتر به معنای بالا والا یا ممتاز و پسوند . "بینی" مصدر جعلی از دیدن به معنای نگرستن یا تصور کردن تشکیل شده است بنابراین معنای لغوی برتربینی، دیدن یا تصور کردن چیزی به عنوان برتر است

در مجموع، خودبرتربینی از نظر لغوی به معنای دیدن یا تصور خود به عنوان برتر از دیگران است. این واژه بیانگر حالتی است که فرد یا گروهی خود را از نظر جایگاه ارزش یا اهمیت بالاتر از دیگران میبیند

منبع: معین، محمد. (۱۳۸۱). فرهنگ فارسی معین. تهران: انتشارات امیرکبیر

معنای اصطلاحی

در اصطلاح، "خودبرتربینی" مفهومی روان‌شناختی، اخلاقی، و اجتماعی دارد که به حالتی اشاره می‌کند که فرد یا گروهی به دلیل باور به برتری ذاتی (نژادی، فرهنگی، دینی، یا اجتماعی) خود را بالاتر از دیگران می‌داند و این باور اغلب با تکبر، غرور، و تحقیر دیگران همراه است.

در اخلاق و دین: خودبرتربینی معمولاً به عنوان یک صفت منفی تلقی می‌شود. در متون دینی، مانند قرآن، این ویژگی با واژه‌هایی مانند "تکبر" (در عربی: استکبار) یا "غرور"

تفسیرهای افراطی از شریعت یهود: برخی گروه‌های مذهبی افراطی در میان یهودیان، با تفسیرهای خاص از شریعت یهود، خود را برتر از دیگران می‌دانند و بر این باورند که تنها یهودیان دارای جایگاه والایی نزد خداوند هستند. این دیدگاه می‌تواند به توجیه ظلم و بی‌عدالتی علیه غیر یهودیان منجر شود.

تأثیر لابی‌های صهیونیستی: فعالیت لابی‌های صهیونیستی در کشورهای غربی و تأثیرگذاری بر سیاست‌های جهانی، نیز می‌تواند از جنبه‌های این خودبرتربینی باشد که آن‌ها خود را صاحب نفوذ و قدرت می‌دانند و برای منافع خود، حتی حقوق سایر ملت‌ها را نادیده می‌گیرند. (پروتکل‌های بزرگان صهیون، جلد اول، ص ۴۰).

عدم پذیرش صلح و همزیستی: در برخی موارد، عدم تمایل به راه‌حل‌های مسالمت‌آمیز و اصرار بر مواضع حداکثری در منازعات، می‌تواند نشانه‌ای از تکبر و عدم پذیرش برابری با دیگران باشد.

نتیجه گیری:

بررسی تکبر و خودبرتربینی در رفتار قوم یهود از دیدگاه قرآن و تاریخ، نشان می‌دهد که این صفت ریشه‌های عمیق و تاریخی در میان این قوم دارد. قرآن کریم به وضوح به ریشه‌های این تکبر در ادعای برگزیدگی، پیمان‌شکنی، و نافرمانی در برابر انبیا اشاره می‌کند. آیات متعددی نشان‌دهنده غرور، حسادت و سرپیچی یهود از حقایق الهی است که منجر به ذلت و خواری آن‌ها در طول تاریخ شده است.

از منظر تاریخی، به ویژه با اتکا به منابع شیعی و اسلامی، این ویژگی‌ها در رفتار قوم یهود از زمان حضرت موسی (ع) تا دوران معاصر قابل مشاهده است. داستان‌های مربوط به گوساله‌پرستی، کشتن پیامبران، و عدم پذیرش رسالت حضرت عیسی (ع) و پیامبر اسلام (ص)، همگی مؤید وجود این صفت در آن‌هاست. ادعای برتری نژادی و تفسیرهای افراطی از متون مذهبی، نقش مهمی در شکل‌گیری و تقویت این رفتار داشته است.

مقایسه دیدگاه قرآنی و تاریخی، شباهت‌های چشمگیری را در توصیف این ویژگی‌ها و پیامدهای آن‌ها نشان می‌دهد. هر دو دیدگاه بر این نکته تأکید دارند که تکبر، منجر به پیامدهای منفی از جمله ذلت، آوارگی، و غضب الهی شده است. در جوامع معاصر نیز، نمودهای این تکبر در قالب صهیونیسم افراطی، سیاست‌های نژادپرستانه و عدم پذیرش حقوق دیگران قابل مشاهده است.

در نهایت، می‌توان نتیجه گرفت که تکبر و خودبرتربینی، نه تنها یک ویژگی تاریخی در قوم یهود بوده، بلکه در طول زمان و در قالب‌های جدید، همچنان بر رفتار برخی از جوامع یهودی، به ویژه در سیاست‌های نژادپرستانه، تأثیرگذار است. این تحلیل، نه تنها برای شناخت گذشته، بلکه برای فهم بهتر چالش‌های کنونی و درک ریشه‌های برخی منازعات اهمیت بسزایی دارد.

منابع:

1- معین، محمد، فرهنگ فارسی معین، جلد ۱، انتشارات امیرکبیر، تهران، ۱۳۸۱ شمسی

۲- آدلر، آلف رد، فهم طبیعت انسان، ترجمه مهرداد مشایخی، انتشارات رشد، تهران، ۱۳۷۹ شمسی

۳- علامه طباطبایی، محمدحسین، تفسیر المیزان، جلد ۱، انتشارات دفتر انتشارات اسلامی، قم، ۱۴۰۲ ه.ق

۴- مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، جلد ۱۲، دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۷۴ شمسی

۵- یوسفوس فلاویوس، باستان‌شناسی قوم یهود، ترجمه فریدون بدره‌ای، انتشارات علمی فرهنگی، تهران، ۱۳۸۳ شمسی

۶- ویل دورانت، تاریخ تمدن، جلد ۲، ترجمه احمد آرام، انتشارات علمی فرهنگی، تهران، ۱۳۶۸ شمسی

۷- احمد بن واضح یعقوبی، تاریخ یعقوبی، جلد ۱، ترجمه محمد ابراهیم آیتی، انتشارات امیرکبیر، تهران، ۱۳۵۶ شمسی

۸- محمد بن جریر طبری، تاریخ طبری، جلد ۱ و ۲، ترجمه ابوالقاسم پاینده، انتشارات اساطیر، تهران، ۱۳۶۲ شمسی

۹- علامه مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، جلد ۱۴، انتشارات دارالاحیاء التراث العربی، ۱۴۰۳ ه. ق

۱۰ ابن اثیر، عزالدین، الكامل فی التاریخ، جلد ۱، انتشارات دار صادر، ۱۴۰۵ ه. ق

۱۱- شایگان، داریوش، یهودیان ایران از آغاز تا دوران معاصر، انتشارات فرزانه روز، تهران، ۱۳۷۸ شمسی

۱۲- فضل‌الله، سید محمدحسین، اسلام و صهیونیسم، ترجمه حسین شریفی، انتشارات دارالهادی، قم، ۱۳۸۳ شمسی

۱۳- شورای تحقیقاتی، پروتکل‌های بزرگان صهیون، ترجمه حسین تاجبخش، انتشارات المهدی، تهران، ۱۳۸۱ شمسی

۱۴- مسعودی، علی بن حسین، مروج الذهب و معادن الجواهر، جلد ۱، ترجمه ابوالقاسم پاینده، انتشارات علم، تهران، ۱۳۷۴ شمسی

۱۵- ابن هشام، عبدالملک، السیره النبویه، جلد ۲، تصحیح مصطفی سقا، انتشارات دارالمعرفه، بیروت، ۱۳۸۴ قمری

۱۶- دائرة المعارف اسلام، مدخل یهود، جلد ۳، ترجمه احمد آرام، انتشارات سروش، تهران، ۱۳۷۲ شمسی

